

Maksunõuded pankrotimenetluses

Maksunõuete kaitsmine ja vaidlustamine

Täidetud maksunõuete tagasisaamine (tagasivõitmine)

Helmut Pikmets, *pankrotihaldur*

1. Pankrotimenetluses on maksuhalduril õigus esitada võlgnikule kahte liiki nõudeid: nõuded, mis on tekkinud enne pankroti väljakuulutamist või mis on tingimuslikud; halduri tegevusest tekkinud nõuded (nn. massvõlg).

Vaidlus eelnimetatud nõuete üle on aga erinev. Halduri tegevusest tekkinud nõuete vaidlustamisel tuleb lähtuda eelkõike Maksukorralduse seadusest ja Halduskohtumenetluse seadustikust, s.t. vaidlustamise tingimused ja protsess on sama, mis isikute puhul, kelle suhtes ei ole tehtud pankrotiotsust.

Maksunõuete, mis on tekkinud enne pankrotiotsust, vaidlustamisel ei saa aga lähtuda üksnes Pankrotiseaduses sätestatust. Selle kohta on Riigikohtu tsiviilkolleegiumi kogu koos seis teinud 09. oktoobril 2002.a. määruse [kohtuasjas nr. 3-2-1-103-02](http://www.nc.ee/rkis/lahendid/tekst/2-1-103-02.html) (link <http://www.nc.ee/rkis/lahendid/tekst/2-1-103-02.html>.) Nimetatud määruse kohaselt ei piisa maksunõude vaidlustamisel vastuväite esitamisest nõuete kaitsmise koosolekul, vaid vastuväitja peab esitama ka kaebuse nõude vaidlustamiseks halduskohtule.

Vastuväite ja kaebuse halduskohtule saavad esitada võlausaldaja ja pankrotihaldur. Teatud tingimustel ka võlgnik.

Kindlasti on eelnimetatud lahendi olulisem tähendus vaidluse asjatundlikum ja kiirem lahendamine. Seda rõhutab ka Riigikohus. Samas on praktikas hakanud tekkima probleemid halduskohtus menetlusseaduste kohaldamisel. Näitena võib tuua HKSM § 7, mille kohaselt on isikul õigus pöörduda halduskohtusse kui tema õigusi rikutakse. Kui pandipidajast võlausaldaja vaidlustab maksunõude võib väita, et pandipidaja õigusi maksunõue ei riku, kuna tema nõue rahuldatakse enne maksunõude rahuldamist. Samas ei saa võtta võlausaldajalt ja ka pankrotihaldurilt õigust vaidlustada võlausaldaja nõuet. Teine probleemide ring – mida halduskohtult paluda. Maksuotsuse tühistamist? Aga kui maksuotsus puudub ja maksuhaldur esitab nõude võlgniku enda poolt esitatud maksudeklaratsioonidest tekkinud võlalt jne. Kas siis kuulub kohaldamisele Halduskohtumenetluse seadustik või Pankrotiseadus või koguni mõlemad?

Seega võib täna küsida, kas Riigikohtu lahend on märgiks, et protsessiseadusi tuleb täpsustada või peavad halduskohtunikud hakkama neid seadusi laiemalt tõlgendama. Tõenäoliselt on vaja mõlemat.

2. Teine oluline osa suhetes maksuhaldurist võlausaldajaga on tasutud maksu tagasisaamine (tagasivõitmine). Haldur peab kontrollima lisaks võlgniku tehingutele, mis on tehtud kahjulikel tingimustel või siis üht võlausaldajat teisele eelistades, kas võlgnik

on maksnud makse vastavalt seadusele, st kas võlgnik ei ole mitte maksnud rohkem kui seadus ette näeb ja kas maksude tasumisel on maksuhaldur võlausaldajana olnud eelistatud teiste võlausaldajate ees.

Täidetud maksunõuete tagasisaamisel on kaks võimalust. Pankrotihalduri poolt võlgniku maksudeklaratsiooni muutmine, mille tulemusel tekib enammakse. Nimetatud tegevuse ja võimaliku vaidluse suhtes kehtivad Maksukorralduse seaduse sätted. Teine võimalus on tagasisaamine Pankrotiseaduse alusel (tagasivõitmine). Riigikohtu eelnimetatud lahendi kohaselt tuleb ka siin pankrotihalduril esitada kaebus halduskohtule (mitte hagi üldkohtule) maksuhalduri haldusakti tühistamise ja tagasitäitmise nõudes. Mõlemaid võimalusi on aga praktikas seni põhjendamatult vähe kasutatud.